

ELINKEINOMINISTERI WILLW RYDMANIN KUULEMISEEN 20.11. LÄHETETTYIHIN ENNAKKOKYSEMYKSIIN LAADITUT VASTAUKSET LIITTYEN HE 109/2024 VP EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2025

T&K-teema

- T&K-toimintaan panostetaan paljon, mutta miten varmistetaan, että hajanaisten rahoituslähteiden välillä on riittävästi koordinaatiota ja että erilaiset rahoitusmuodot kannustavat T&K-toimijoiden yhteistyöhön? Entä miten varmistetaan, ettei rahoitus ole päällekkäistä, kun kansallisen rahoituksen lisäksi T&K-toimintaa rahoitetaan EU-rakennerahastojen kautta?

Rahoitusorganisaatioiden välinen yhteistyö ja rahoitusinstrumenttien yhteensovittaminen:

Business Finland ja Suomen Akatemia koordinoivat rahoitusinstrumentteja siten, että niillä on selkeät roolit ja kohderyhmät. Business Finland tukee pääosin yritysten TKI-toimintaa ja liike-toiminnan kehittämistä, sekä yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyötä (soveltava tutkimus), kun taas Suomen Akatemia keskittyy tieteelliseen tutkimukseen (perustutkimus). Business Finland ja Suomen Akatemia tekevät yhä enemmän yhteistyötä, jotta niiden rahoitusohjelmat toimivat paremmin yhteen.

Yhteiset hankerahoitusmallit ja konsortiot: Business Finlandin Co-Innovation ja Veturirahoitus (ml. Haastajayritysten rahoitus) tukevat pk-yritysten ja suurempien yritysten yhteishankkeita, joissa kehitetään uusia ratkaisuja ja teknologioita. Nämä ohjelmat kannustavat pk-yrityksiä yhteistyöhön suurten yritysten, tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen kanssa, mikä tarjoaa pk-yrityksille mahdollisuuden saada rahoitusta ja kehittää innovaatioita suurempien kumppaneiden kanssa.

BF:n rahoitusinstrumentit edistävät jo nyt pk-yritysten, suuryritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyötä, ja niitä kehitetään edelleen, jotta yhteistyö lisääntyy ja monipuolistuu. Lisäksi TEMin hallinnonalan toimijat (Finnvera, Business Finland, Suomen Teollisuussijoitus, Geologian tutkimuskeskus, VTT, Lääkekehityskeskus sekä ELY-keskukset) tiivistävät yhteistyötä myös parhaillaan käynnissä olevassa prosessissa kasvun sekä uusien teollisten toimialojen ja osaamiskeskittymien aikaansaamiseksi ja parantavat siten edelleen yrityksille tarjottavien palvelujen kohdentamista entistä vaikuttavammin.

Entä miten varmistetaan, ettei rahoitus ole päällekkäistä, kun kansallisen rahoituksen lisäksi T&K-toimintaa rahoitetaan EU-rakennerahastojen kautta?

EU-rahoituksen yhdistäminen kansalliseen rahoitukseen: Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla keskeisinä T&K-rahoittajina toimivat Business Finland ja ELY-keskukset (tulevat Elin-

voimakeskukset). Business Finlandin rahoitus koostuu kansallisesta ja EU:n elpymis- ja palautumisvälineen (RRF) mukaisesta rahoituksesta. ELY-keskusten T&K-rahoitus on pääosin EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman mukaista rahoitusta.

Business Finlandin kansallinen ja EU:n elpymis- ja palautumisvälineen (RRF) mukainen T&K-rahoitus eroaa EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman TKI-rahoituksesta erityisesti alueellisen jakaumansa puolesta. Business Finlandin T&K-rahoitus on valtakunnallisesti kilpailtua ja pääosa kohdistuu Etelä- ja Länsi-Suomeen, kun taas EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman rahoitus kohdistuu pääosin Itä- ja Pohjois-Suomeen. Tämän johdosta alle 5 % Business Finlandin T&K-rahoituksesta suuntautuu Itä- ja Pohjois-Suomeen, jotka puolestaan ovat EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman euromääräisiä painopistealueita.

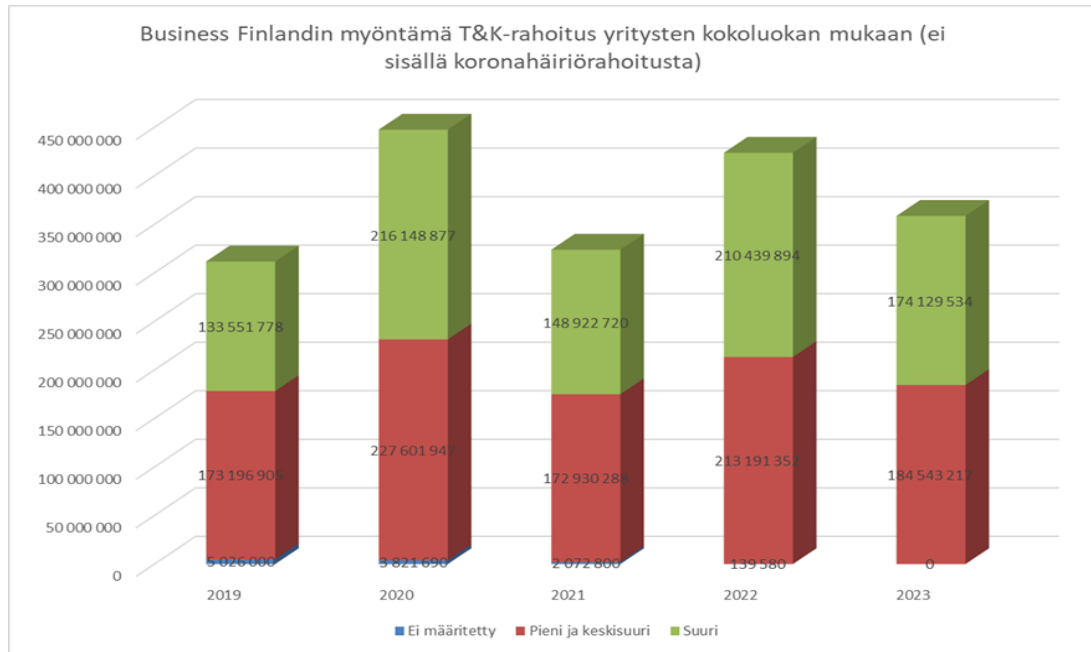
ELY-keskusten T&K-rahoitus kohdentuu erityisesti pienille ja keskisuurille, myös kotimarkkinoilla pääosin toimiville, innovaatio- ja kansainvälistymispotentiaalia omaaville yrityksille (Team Finland-palvelupolun alkupää). Business Finlandin rahoitus taas kohdentuu merkittävää kansainvälistä kasvua tavoitteleville yrityksille (ml. suuret yritykset).

Suomessa on tavoitteena luoda EU rakennerahastojen ja kansallisen rahoituksen välille synergiaa. Esimerkiksi rakennerahastojen ohjelmakausien suunnittelussa otetaan huomioon kansalliset TKI-tavoitteet, ja näin pyritään varmistamaan, että EU-rahoitus täydentää kansallista rahoitusta (esim. Valtion ja yliopistokaupunkien ekosysteemisopimukset). Tuleva rahoituskausi on valmisteilla, ja tässä on tärkeää varmistaa paras mahdollinen yhteensopivuus kansallisten tavoitteidemme ja sitä tukevan rahoituksen suhteen.

- Miten Business Finlandin jakamat T&K-tuet ovat jakautuneet yrityksen kokoluokan mukaan?

Business Finland tarjoaa yrityksille rahoitusta avustuksina ja lainoina. Avustuksia myönnetään aloittavien, pk-yritysten ja suurten yritysten TKI-hankkeisiin. Yrityksille myönnettävästä rahoituksesta aloittaville ja pk-yrityksille kohdistuu reilut 60 prosenttia. Erityisesti pk-yritysten osalta Business Finlandin rahoitus korjaa riskipitoisten TKI-hankkeiden rahoituksen markkinapuutteita.

Business Finland myönsi viime vuonna pk-yrityksille yhteensä noin 185 miljoonaa euroa T&K-rahoitusta, kun suurille yrityksille myönnettiin 174 miljoonaa euroa. Myös aiempina vuosina pk-yritysten osuus T&K-rahoituksesta on ollut suuria yrityksiä korkeampi.

- Miten varmistetaan, että kasvavaa T&K rahoitusta suunnataan riittävästi myös pk-yrityksiin?

Business Finlandin vuoden 2025 avustusvaltuuksista T&K-toimintaan kohdistuu arviolta noin 486 miljoonaa euroa (avustusvaltuudet yhteensä 540 miljoonaa euroa) ja lainavaltuuksista noin 145 miljoonaa euroa (lainavaltuudet yhteensä 157 miljoonaa euroa). Avustusvaltuuksissa T&K-toimintaan kohdentuvaa rahoitusta on vuoden 2025 talousarvioesityksessä lisätty 94 miljoonaa euroa vuosien 2024–2027 julkisen talouden suunnitelmaan (JTS) verrattuna.

Avustuksia myönnetään aloittavien, pienten ja keskisuurten sekä suurten yritysten TKI-hankkeisiin. Yrityksille myönnettävästä rahoituksesta aloittaville ja pk-yrityksille kohdistuu reilut 60 prosenttia. T&K-lisärahoituksen pk-yritysten osuus on vähintään sama, sillä tavoitteena on saada erityisesti uusia startup-, syväteknologia- ja pk-yrityksiä T&K-toiminnan pariin ja kasvat-
taa nykyisten yritysten T&K-toimintaa. Erityisesti pk-yritysten osalta Business Finlandin rahoitus korjaa riskipitoisten TKI-hankkeiden rahoituksen markkinapuutteita. Suurten yritysten TKI-hankkeiden rahoituksen kautta uusi osaaminen leviää tehokkaimmin muille toimijoille yhteiskunnassa. Suurten yritysten TKI-rahoituksesta suuri osa ohjautuu alihankintojen kautta edelleen pk-yrityksille ja tutkimuslaitoksille.

T&K-rahoituksen 4 %:n tavoitteen saavuttamiseksi on ensiarvoisen tärkeää hyödyntää myös kotimarkkinoilla pääosin toimivien, mutta innovaatio- ja kansainvälistymispotentiaalia omaavien pk-yritysten T&K- ja kasvupotentiaali mahdollisimman laajasti. Tämän johdosta T&K-rahoitus suunnitelman mukaista rahoitusta kohdennetaan myös tulevien Elinvoimakeskusten kautta, jolloin voidaan hyödyntää nykyisten ELY-keskusten (tulevien Elinvoimakeskusten) laaja yritys-
rajapinta ja alueelliset yrityspalveluverkostot koko maassa. ELY-keskuksilla (tulevilla Elinvoima-keskuksilla) on merkittävä rooli myös T&K-toimiin liittyvässä pk-yritysten aktivoinnissa ja ohjauksessa yritykselle parhaiten sopivaan palveluun.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan mukaisella ohjelmarahoituksella ELY-keskukset voivat tukea myös T&K-toimien edellyttämää pk-yritysten innovaatiotoimintaa ml. uuden teknologian käyttöönottoon liittyviä investointeja lähinnä Itä- ja Pohjois-Suomessa sekä edistää osaavan työvoiman saatavuutta.

- Voisiko ELY-keskuksilla, jatkossa Elinvoimakeskuksilla olla rooli kansallisen T&K-rahoituksen jakamisessa pk-yrityksille tai pk-yritysten ja ammattikorkeakoulujen yhteishankkeille?

Kehysriihen 15.-16.4.2024 linjauksen mukaan tuleville Elinvoimakeskuksille valmistellaan rahoitusmekanismia, jolla edistetään pk-yritysten tavoitteellista T&K-toimintaa. T&K-rahoituksen monivuotisen suunnitelman mukaisesti T&K-lisärahoitusta kohdennetaan kilpailullisin menettelyin Business Finlandin lisäksi myös Elinvoimakeskusten kautta pk-yrityksille, jotka sitoutuvat pitkäjänteisesti lisäämään ja vahvistamaan uudistavaa T&K-toimintaansa.

Tarkoitus on kohdentaa Elinvoimakeskusten T&K- rahoitusta myös pienten yritysten sekä korkeakoulujen, erityisesti ammattikorkeakoulujen, soveltavan tutkimuksen yhteistyöhankkeisiin. Elinvoimakeskusten läheisyys alueen yrityksiin mahdollistaa suoremman kontaktin ja paremman ymmärryksen siitä, miten rahoitus tukee yritysten ja korkeakoulujen yhteistyötä. Elinvoimakeskuksille voitaisiin kehittää pk-yritysten tarpeisiin räätälöityjä rahoitushakuja, jotka ovat joustavampia kuin kansalliset laajemmat T&K-rahoitusinstrumentit Business Finlandilla. Tämä voisi esimerkiksi sisältää pienimuotoista ja nopeasti myönnettävää rahoitusta pilotointiin ja prototyyppien kehittämiseen.

Tulevien Elinvoimakeskusten T&K-rahoituksen tavoitteena on erityisesti saada lisää yrityksiä tekemään T&K-toimintaa. T&K-rahoituksen suuntaamista Elinvoimakeskusten kautta valmistelaan ja toimeenpannaan siten, että se kohdentuu T&K-rahoitus suunnitelman mukaisiin T&K-hankkeisiin kilpailullisin menettelyin. Rahoitus yhteen sovitetaan täydentämään Business Finlandin T&K-rahoitusta. Jotta tulevat Elinvoimakeskukset pystyvät vastaamaan pk-yritysten TK-toiminnan kehittämissaasteeseen, tulee niille tätä varten varata myös riittävä osaaminen ja resurssit (aktivointi, rahoitustyökalut ja osaavat yritysneuvojat).

Muita kysymyksiä ministeri Rydmanin vastuualueelle

- Uudistuvan Suomen Teollisuussijoitus Oy:n (Tesi) sijoitusstrategia on ollut lausuntokierroksella lokakuussa. Mitkä ovat valmisteilla olevan sijoitusstrategian merkittävimmät muutokset voimassa olevaan strategiaan verrattuna ja miten varmistutaan, että strategia on riittävän markkinaehtoinen?

Lyhyesti taustaksi seuraavaa: Valtion pääomasijoitustoiminnan selkeyttämiseen ja tehostamiseen liittyvä lakimuutos on parhaillaan eduskunnassa valiokuntakäsittelyssä, jossa lausunnonantajat suhtautuivat valtion pääomasijoitustoiminnan keskittämiseen ja toiminnan tehostamiseen lähtökohtaisesti positiivisesti. Ministeriö toteaa, että useissa lausunnoissa nostettiin esille näkökohtia, jotka liittyivät hallituksen esityksen sijasta ensisijaisesti ministeriön asettaman työryhmän ehdotukseen Tesin uudeksi sijoitusstrategiaksi.

Allekirjoittanut (TEM/elinkeinoministeri Rydman) asetti työryhmän laatimaan ehdotuksen Tesin uudeksi sijoitusstrategiaksi syyskuun loppuun mennessä. Työryhmän ehdotus oli lausuntokierroksella ja herätti paljon mielenkiintoa eri sidosryhmissä, mikä korostaa mielestäni hyvin oman pääoman ehtoisen rahoituksen tärkeyttä kasvun vauhdittamisessa. TEM arvioi parhaillaan lausuntopalautetta (noin 60 lausuntoa). Ministeriö on parhaillaan määrittämässä omistajan tahtotilaa uudistuvan Tesin toiminnalle asetettavista strategisista tavoitteista ja sijoitustoiminnasta.

Ottaen huomioon muuttunut toimintaympäristö (kuten pääomasijoitusmarkkinoiden myönteinen kehitys, kiristynyt geopoliittinen tilanne) sekä hallitusohjelmassa asetut tavoitteet kasvun katalysoimiseksi Tesin toiminnan ja sijoitusstrategian on tarpeen vastaavasti muuttua.

Hallitusohjelman mukaan Tesin tulee toiminnallaan edistää talouden kasvua, uudistumista ja investointeja. Yhtiön tavoitteena on vahvistaa uusia teknologioita ja puhtaan siirtymän investointeja sekä vientiä. Tesi vauhdittaa innovaatioiden kaupallistamista, skaalaamista ja vientiä sekä myötävaikuttaa innovaatio- ja yritysekosysteemeihin. Tesi on osaava omistaja yhdessä yksityisen rahan kanssa ja hyödyntää EU-rahoitusta. Tavoitteet ovat myös linjassa TEM:n hallinnonalan strategian kanssa kestäväen kasvun edellytysten luomisessa.

Ministeriön näkemyksen mukaan merkittävin ero nykyiseen Tesin sijoitustoimintaan on jatkossa yhtiön vahvempi teollisuuspoliittinen rooli ja siihen liittyvä suorien sijoitusten koon ja niiden osuuden merkittävä kasvu. Uusina avauksina tulee olemaan teollisen mittakaavan hankkeiden sijoitukset, skaalautuvan kasvun ja mittelstand-yritysten rahoitus sekä suurten kv. luokan suomalaisten pääomasijoitusrahastojen syntyminen. Lähtökohtaisesti tavoitteita voidaan saavuttaa eri keinoin eli suorilla sijoituksilla että rahastosijoituksilla. Niiden merkitys ja rooli Tesin sijoitustoiminnassa tietyssä segmentissä voi vaihdella aikaa myötä markkinoiden kehityksen myötä.

Lausuntokierroksella työryhmän ehdotus Tesin uudeksi sijoitusstrategiaksi sai toimialalta varauksellista palautetta siitä, että Tesi sijoittaisi jatkossa pääasiallisesti uusien hallinnointitiimin enintään kahteen ensimmäiseen rahastoon. Ministeriö arvioi parhaillaan asiaa, että olisiko jatkossakin perusteltua jättää Tesille mahdollisuus selektiivisesti tehdä pienempi sijoitus myös esim. kolmanteen rahastoon, mikäli yksityistä pääomaa ei olisi riittävästi ja ko. rahasto täyttäisi uuden sijoitusstrategian mukaiset kriteerit. Samalla pidän erittäin tärkeänä sitä, että hallinnointiyhtiöt pyrkisivät jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa laajentamaan potentiaalista sijoittajajoukkoa myös kv. sijoittajiin, joskin prosessi vie aikaa.

Myös työryhmän ehdotus jättää jatkossa buy-out –rahastosijoitusluokka kokonaan Tesin mandaatin ulkopuolelle herätti sidosryhmissä kysymyksiä. Lähtökohtaisesti tässä sijoitusluokassa on paremmat edellytykset saada yksityisiä sijoittajia mukaan toiminnan luonteen ja tuottohistorian perusteella. Ministeriö arvioi parhaillaan kuitenkin sitä, että tulisiko Tesillä olla mahdollisuus erityisin perustein sijoittaa selektiivisesti myös suomalaisiin buy-out rahastoihin, jos niihin ei löytyisi riittävästi yksityistä pääomaa. Nämä rahastot ovat yksi keino edistää hallitusohjelman tavoitetta mittelstand -yritysten määrän tuplaamiseksi.

Kysymykseen toiminnan markkinaehtoisuuden varmistamiseen liittyen, haluan korostaa sitä, että Tesin toiminta on aina ollut ja on jatkossakin markkinaehtoista ja Tesi vetäytyy, jos yksityistä rahaa on tarjolla riittävästi sijoituskohteeseen. Tesi ei syrjäytä yksityistä pääomaa. Työryhmän ehdotus – ja ministeriön tuleva lopullinen näkemys – Tesin sijoitussuunnitelman allokatiosta eri kohteisiin on luonteeltaan suuntaa-antava ja joustava. Lopulliseen toteumaan vaikuttavat lukuiset tekijät, kuten markkinoilla kehittyvät sijoituskohteet, kanssasijoittajat ja markkinasuhdanne. Painopisteet voivat siten vuositasen tarkastelussa erota esitetystä suunnitelmasta merkittävästi, jos esimerkiksi suuria teollisia hankkeita olisi jollain hetkellä paljon, voisi sijoitukset muilta osilta jäädä pienemmäksi ja päinvastoin. Laatu, joustavuus ja kyky ottaa huomioon markkinatilanne (kysyntä, tarjonta) ovat keskeinen osa Tesin toiminnan markkinaehtoisuuden varmistamista ja sen merkitys korostuu sijoitusvolyymien kasvaessa.

Alustavan ministeriön näkemyksen mukaan Tesille olisi jatkossa tarkoituksenmukaista varata mahdollisuus tarvittaessa toimia ns. lead sijoittajana poikkeustapauksissa. Toiminnan markki-

naehtoisuus ja Tesin uusi lead-sijoittajarooli herätti lausuntokierroksella paljon, osittain tarpeetontakin kriittisyyttä, sillä työryhmän ehdotuksessakin korostettiin lead-sijoittajaroolia ai-noastaan poikkeustapauksissa. Myöskään näissä todennäköisesti erittäin harvalukuisissa ta-pauksissa Tesi toimisi markkinaehtoisesti, eikä syrjäyttäisi yksityisiä sijoittajia ja Tesi luopuisi lead -sijoittajaroolista, mikäli hankkeeseen löytyisi yksityinen lead-sijoittaja prosessin aikana.

Vielä lopuksi toteamuksena, että ministeriössä viimeistellään parhaillaan Tesille asetettavia strategisia tavoitteita ja uutta sijoitusstrategiaa ottaen huomioon laaja-alaisesti hallitusohjel-man tavoitteet, toimintaympäristön muutokset sekä arvioi lausuntopalautetta. Tesin toiminta jatkuu markkinaehtoisena ja yksityisen rahoituksen katalysoijana. Tesillä on jatkossa vahvempi teollisuuspoliittinen tehtävä ja suorien sijoitusten määrä kasvaa. Tesin sijoitusstrategia on tar-koitus vahvistaa kuluvan vuoden loppuun mennessä.

- Tilannekatsaus teollisuuspoliittisen strategian valmisteluun

Pääministeri Orpon hallitus päätti ohjelmassaan laatia pitkäjänteisen teollisuuspoliittisen stra-tegian, joka sisältää vientiteollisuudelle olennaiset politiikkakokonaisuudet, kuten logistiikan. Sen tavoitteena on kasvuhakuisten, työllistävien ja vientiin tähtäävien yritysten kasvu sekä työ-paikkojen säilyminen Suomessa.

Strategia kokoa yhteen Suomen teollisuuden uudistumisen ja kasvun strategisen agendan ja antaa kokonaiskuvan hallituksen teollisuuspolitiikan painopisteistä ja keinoista. Strategia tar-kastelee myös Suomen kannalta relevanteimpia EU:n teollisuuspolitiikkaan liittyviä aloitteita ja kytkee ne kansallisen teollisuuspolitiikan kontekstiin.

Strategian valmistelua on vauhditettu, koska se tuottaa aineksia ajankohtaiseen keskusteluun kasvun aineksista. Julkaisemme strategian joulukuun ensimmäisellä viikolla.

Strategian avainkysymysten analyysin ja teollisuuden toimintaympäristön haasteiden perus-teella ohjausryhmä on tunnistanut seitsemän tavoitetta, joiden saavuttamiseksi ehdotetaan politiikkatoimia:

1. Kehitetään toimintaympäristön kilpailukykyä investointien houkuttelemiseksi
2. Tehostetaan julkista rahoitusta yksityisen rahoituksen vivuttamiseksi
3. Kasvatetaan arvonnäköä ja tuottavuutta aineettoman pääoman avulla
4. Kasvua tutkimuksesta, innovaatioista ja kansainvälisistä verkostoista
5. Hyödynnetään puhtaan siirtymän sekä bio- ja kiertotalouden mahdollisuudet
6. Panostetaan logistiikkaan, infrastruktuuriin ja teollisiin keskittymiin
7. Varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus

Tausta:

Talouden kansainvälisen toimintaympäristö on muuttunut voimakkaasti ja vaikuttanut suoma-laisten yritysten kilpailuasemaan globaaleilla markkinoilla. Tuottavuuden heikon kehityksen ja ulkomaankaupan pitkäkestoisen alijäämän taustalla on useita tekijöitä, joihin tähänastisilla po-litiikkatoimilla ei olla kyetty vastaamaan riittävästi. Suomen hyötyminen teknologisten murros-ten avaamista liiketoimintamahdollisuuksista sekä kyky skaalata lupaavista uusista avauksista merkittävää liiketoimintaa eivät ole olleet samalla tasolla verrokkimaiden kanssa. Myöskään Suomeen suuntautuvien investointien määrä ei ole ollut riittävä teollisuuden uudistumisen kannalta.

Edellä mainittuihin haasteisiin vastaamiseksi pääministeri Petteri Orpon hallitus päätti ohjel-massaan laatia pitkäjänteisen teollisuuspoliittisen strategian. Ohjausryhmä on työstänyt teolli-suuspoliittista strategiaa neljän avainkysymyksen pohjalta:

1. Miten saamme Suomeen enemmän investointeja vahvistamaan teollista perustaa

2. Miten tuemme vakiintuneiden teollisuudenalojen uudistumista niiden tuottavuuden ja jalostusarvon kasvattamiseksi ja kilpailukyvyyn vahvistamiseksi
3. Miten edistämme uusien alojen vahvistumista merkittäviksi teollisuuden kasvualoiksi, monipuolistamaan elinkeinorakennetta
4. Miten varmistamme teollisuuden tarvitsemien osaajien saatavuuden

Avainkysymysten analyysin ja teollisuuden toimintaympäristön haasteiden perusteella ohjausryhmä on tunnistanut edellä kuvatut seitsemän tavoitetta, joiden saavuttamiseksi ehdotetaan politiikkatoimia. Kunkin tavoitteen osalta raportissa todetaan hallituksen käynnistämät rinnakkaiset hankkeet, jotka ovat teollisuuspoliittisen strategian tavoitteiden kannalta keskeisiä. Kunkin tavoitteeseen liittyen tunnistetaan myös Suomen kannalta tärkeimmät EU:n teollisuuspolitiikan kysymykset.

Strategia perustuu ensisijaisesti horisontaalisiin, uudistumista tukeviin toimenpiteisiin, joilla kohennetaan teollisuuden yleisiä toimintaedellytyksiä ja vaikutetaan yritysten toimintaympäristöön toimialasta riippumatta, vääristämättä markkinoiden toimivuutta.

Strategia on laadittu yhteistyössä sidosryhmien kanssa varmistaen, että kasvun edellytyksiin vaikuttamisen agendasta on yhteinen näkemys. Ohjausryhmässä ovat olleet edustettuina seuraavat tahot: Akava ry, Business Finland Oy, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK, ELY-keskus, Energiateollisuus ry, Finnvera Oyj, Kemianteollisuus ry, Keskuskauppakamari, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Metsäteollisuus ry, opetus- ja kulttuuriministeriö, Palvelualojen työnantajat PALTA ry, Suomen Teollisuussijoitus Oy, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy, Teollisuusliitto ry, työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoministeriö, valtiovarainministeriö sekä ympäristöministeriö.

Ohjausryhmän puheenjohtajana on toiminut kansliapäällikkö Timo Jaatinen työ- ja elinkeinoministeriöstä ja varapuheenjohtajana johtaja Matti Mannonen Teknologiateollisuus ry:stä. Ohjausryhmä on kutsunut erillisen alatyöryhmän tarkastelemaan teollisuuden logistiikkaan liittyviä kysymyksiä, ryhmä on toiminut liikenne- ja viestintäministeriön johdolla.

Strategian valmistelussa on kuultu työllisyyden ja yrittäjyyden ministerityöryhmää. Sidosryhmien näkemysten kuulemiseksi järjestettiin tilaisuus (Teams), johon osallistui lähes 300 henkilöä.

- Tilannekatsaus viennin edistämisen johtamisrakenteen tulevista muutoksista.

Business Finlandin ulkomaantoimintojen integroinnista ulkoasiainhallintoon on käynnissä EMI:n ja UKKMI:n yhteisesti nimittämän selvityshenkilö, hallituksen pj Elina Björklundin selvitystyö ministeriöistä (TEM, UM, VM) ja elinkeinoelämän edustajista koostuvan työryhmän tukemana. Selvityshenkilön odotetaan antavan tammikuun 2025 aikana raporttinsa, joka sisältää perusteelliseen analyysiin ja erilliseen käynnissä olevaan juridiseen selvitykseen perustuvan suosituksen tulevan integraation muodosta. Integraation muotoon liittyvässä päätöksessä painavat lyhyen ja keskipitkän aikavälin avaintavoitteina yritysten saamien palveluiden ja asiakaspolun katkeamattomuus sekä Business Finlandin nykyisten osaajien säilyttäminen ja sitouttaminen. Lisäksi selvitysryhmässä on valmisteltu esityksiä Team Finland -kansainvälistymispalveluiden strategiseen ja operatiiviseen johtamiseen, missä TEM:n ja UM:n hallinnonalojen tiivis yhteistyö on jatkossakin keskeistä.

Hallituksen vuoden 2025 budjettineuvotteluissa päättämä aikataulu BF:n ulkomaantoimintojen budjettirahoituksen siirtämisestä ulkoministeriön hallinnonalalle jo vuoden 2025 alusta on osoittautunut hyvin tiukaksi. Henkilöstön täysimääräinen siirto ei ole käytännössä mahdollista

1.1.2025 aikataululla mm. työnantajavelvoitteiden ja tarvittavien järjestelmien vuoksi, vaan vuoden 2025 ensimmäisellä puoliskolla tarvitaan väliajan toteutusratkaisu. Tavoitteena tulee kuitenkin olla mahdollisimman nopea siirto, koska epävarmuuden aika on BF:n henkilöstön ja organisaation näkökulmasta jo nyt ollut pitkä ja vaikuttaa koko Business Finlandin toimintaan. TEM korostaa erityisesti, että siirron nopea toteutus on välttämätöntä, jotta varmistetaan Business Finlandin toimintakyky ja riittävät resurssit toimeenpanna hallitusohjelman mukaista kasvavaa T&K-rahoitusta.

- Komissio hyväksyi EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauden 2021–2027 ohjelman "Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027" vasta toukokuussa 2022. Maksatukset ovat käynnistyneet viiveellä tietojärjestelmäongelmien vuoksi. Mitkä tekijät selittävät ohjelmakauden myöhäistä aloitusta? Onko mahdollista, että komissio myöntää hankkeiden toteutukseen lisäaikaa?

Ohjelmakautta 2021-2027 koskeva lainsäädäntökehys julkaistiin vasta 24.6.2021. Keskeinen syy lainsäädännön antamisen myöhästymiseen oli COVID-19-pandemia, joka viivästytti koheesiopolitiikan neuvotteluja. Pandemian vaikutusten lieventämiseen tarkoitettujen elpymis- ja palautumissuunnitelmien laatiminen sekä ohjelmakautteen 2014-2020 kohdistuneen REACT-EU –elpymisvälineestä saadun lisärahoituksen toimeenpano hidastivat uuden rahoituskauden ohjelmointiprosessia jäsenmaissa.

Suomen kumppanuussopimus sekä alue- ja rakennepolitiikan ohjelma "Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027" hyväksyttiin ensimmäisten jäsenmaiden joukossa toukokuussa 2022. Hankehaud EURA 2021 –järjestelmässä oli yritystukien osalta käynnistetty jo aiemmin maaliskuussa. Uutta ohjelmakautta varten suunniteltiin koko hankeprosessin kattava digitaalinen EURA 2021 –järjestelmä, jonka automatiikalla ja käyttäjälähtöisillä palveluilla varmistetaan säästöjen ja muiden vaatimusten mukainen hankkeiden rahoitus ja toimeenpano.

Järjestelmän laajuuden ja monipuolisuuden haittatekijänä on ollut hidas toteutus. Järjestelmä avautui eräiden perustoimintojen osalta marraskuussa 2021. Uusia toimintoja on siitä lähtien otettu vaiheittain käyttöön. Tällä hetkellä ohjelmatyö ml. maksatukset kaikille hanketyypeille kuitenkin toimii jo koko laajuudessaan. Ohjelmassa oli marraskuun alkuun mennessä käynnistynyt lähes 5 000 hanketta ja niille oli tehty maksatuksia n. 150 miljoonan euron edestä. Ensimmäinen välimaksupyyntö komissioon toimitetaan ohjelmasta marraskuun aikana.

Tässä vaiheessa ohjelmakautta on vielä mahdotonta ennakoida komission mahdollisesti myöntämää lisäaikaa. Aiempia ohjelmakausia ajatellen lisäaika on kuitenkin harvinainen poikkeus. Vielä tällä hetkellä ohjelmien toteutus on toki useimmissa jäsenmaissa jäljessä edellisestä, mutta tilanne on kuitenkin parantumassa ja ohjelmakauttakin jäljellä vielä useita vuosia. On joka tapauksessa viisainta keskittyä varmistamaan ohjelman täysimääräinen toteutuminen alkuperäisen ohjelmakausiraamin puitteissa.

Vastuualueen kipupisteet talousarvioesityksessä

- Innovaatiotoiminnan rahoitusta (uudistava rahoitus, joka tukee T&K-rahoitusta. Esimerkiksi Tempo, Nuoret innovatiiviset yritykset sekä Deep Tech Accelerator) on päätetty leikata kehyspäätöksessä 20 miljoonalla eurolla vuodesta 2025 alkaen. Leikkauksen sijaan olisi tarvetta kasvattaa innovaatorahoitusta, sillä samalla kun T&K-rahoitus kasvaa, innovaatorahoituksella pyritään varmistamaan T&K-toiminnan tulosten kaupallistaminen ja vienti.

- Huolta herättää rahoittajien (Business Finland ja Suomen Akatemia) toimintamenojen määrä suhteessa kasvavaan tarpeeseen hakemuksia. T&K-rahoituslain kunnianhimoinen tavoite kasvattaa T&K-menot Suomessa 4%:iin BKT:sta vuoteen 2030 mennessä edellyttää merkittävää aktivointitoimintaa Business Finlandin ohjelmatoiminnan, yritysten sparrauksen ja neuvonta-toiminnan kautta, jotta yritykset lähtevät panostamaan vahvasti T&K-toimintaan. T&K-rahoituksen vaikuttavuuden kannalta oleellista on, että rahoitus kohdennetaan yrityksille, joilla on myös kyky hyödyntää T&K-toiminnan tuloksia kilpailukykyisen ja kasvavan liiketoiminnan pohjana. Tämä edellyttää Business Finlandilta riittäviä henkilöresursseja ja korkeatasoista osaamista yritysten kyvykkyyksien ja hankesuunnitelmien arviointiin

- Pyydetään ennakoimaan talousarviota täydentävän hallituksen esityksen keskeinen sisältö oman vastuualueen osalta (ministeri Rydmanin momenttien osalta)

400 miljoonan euron avustusvaltuus merkittävien puhdasta siirtymää edistävien teollisten investointien valtiontukiohjelmaan

Hallituksen täydentävään talousarvioesitykseen sisältyy 400 miljoonan euron avustusvaltuus merkittävien puhdasta siirtymää edistävien teollisten investointien valtiontukiohjelmaan (momentti 32.20.40). Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen). Tukiohjelmalla edistetään teollisuuden nykyisten tuotantoprosessien vähähiilistämistä ja energiatehokkuusinvestointeja sekä investointihankkeita ilmastoneutraaliin talouteen siirtymiseen liittyvillä tietyillä strategisilla aloilla, kuten akkutoimialalla. Tukea voitaisiin myöntää hankkeille, joiden tukikelpoiset kustannukset ovat vähintään 30 miljoonaa euroa. Tukiohjelmalla hallitus toteuttaa puhtaan siirtymän tavoitteita ja tavoitetta lisätä Suomeen suuntautuvia investointeja talouden kasvun tukemiseksi.

Tukiohjelman ehdot perustuvat Euroopan komission antamiin valtiontukien ns. kriisi- ja siirtymäpuitteisiin. Tukiohjelmaa koskeva valtioneuvoston asetus on tarkoitus antaa ja rahoitushaku avata mahdollisimman pian sen jälkeen, kun Euroopan komissio on hyväksynyt tukiohjelman sisämarkkinoille soveltuvaksi. Täytäntöönpanosta vastaisi Innovaatiorahoituskeskus Business Finland, joka tekisi haun perusteella yksittäiset tukipäätökset kuultuaan työ- ja elinkeinoministeriötä sekä vastaisi tukien seurannasta ja valvonnasta. Business Finlandissa on tärkeää varmistaa tukiohjelman riittävä resursointi (momentti 32.01.05. Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin toimintamenot). Business Finlandin vastuulle on suunniteltu myös valtiovarainministeriössä valmisteilla olevan puhtaan siirtymän investointien verohyvitykseen perustuvan valtiontukiohjelman täytäntöönpano hyvityksen myöntämisen ja seurannan osalta.

Täydentävän talousarvioesityksen valtiovarainministerin kantaan sisältyy muutoksina ministeri Rydmanin vastuulle kuuluvien momenttien osalta seuraavaa:

- 32.01.05 Business Finlandin toimintamenot: Business Finlandin ulkomaanverkoston rahoituksen siirto ulkoministeriön hallinnonalalle (siirto momentille 24.xx.xx) 21,042 milj. euroa
- 32.20.87 Pääomailainat teollisuuden uudistumiseen ja yritysveltoisten liiketoimintaekosysteemien kehittämiseen: Business Finlandin myöntämiä pääomailainoja oli syyskuussa 2024 nostamatta 1 000 000 euroa. Nostamaton pääomailaina liittyy yhteen keskeneräiseen projektiin. Lisäyksellä varaudutaan siihen, että nostamaton laina pystytään tarvittaessa maksamaan asiakasyritykselle vuonna 2025, mikäli vuoden 2024 kolmannen lisätalousarvion varauksesta huolimatta lainaa ei nostetakaan vuoden 2024 aikana. Momentti lisätään talousarvioesitykseen.

- 32.30.42 Yritysten kehittämishankkeiden tukeminen: "Brexit-mukautusvarauksen ennakkomaksun palauttaminen komissiolle. Brexit-mukautusvarauksesta rahoitettujen avustusten maksamiseen oli momentilla käytettävissä määrärahaa vuonna 2023 yhteensä 9,0 M€. Brexit-mukautusvarauksen mukaisesta määrärahasta maksettiin avustuksia kuitenkin vain 339 348 euroa, minkä johdosta Brexit-mukautusvarauksen määrärahasta jäi vuonna 2023 käyttämättä 8 660 652 euroa.

Komissio maksoi 4.4.2024 brexit-mukautusvarausta koskevan asetuksen ((EU) 2021/1755) 12 artiklan perusteella Suomelle ennakkoa momentin mukaisesti, Brexit-mukautusvarauksesta maksettaviin, avustuksiin 7 110 000 euroa. Määrärahan käyttö Brexit-mukautusvarauksen osalta oli kuitenkin vain 339 348 euroa. Brexit-mukautusvarausta koskevan asetuksen 12 artiklaan perustuva palautettava osuus komissiolle on siten 6 770 652 euroa vuoden 2025 alkupuoliskolla."